

Ympäristöministeriö
Webropol-kysely

Ympäristön tilan seurannan strategia 2030 (luonnos)

1. Seurantastrategian pääteksti

Johdannossa (1) on määritelty mitä seurantatiedolla tarkoitetaan, mikä onkin erittäin tärkeää. Määrittely kylläkin on sijoitettu epäjohdonmukaisesti tavoitteiden sekaan. Seurantatiedon lisäksi tulee määrittellä seurannan toteuttaja, seurantatoimija, organisaatio, sidosryhmä, seurannan ulkopuolinen taho... Tekstissä jää useissa kohdin epäselväksi mitä em. asiasanoilla kussakin yhteydessä tarkoitetaan. Tämä tulee esille jo neljännessä kappaleessa, jossa todetaan organisaatioiden seuranta-asiantuntijoiden ja sidosryhmien osallistuminen. Mikä organisaatio? Mikäli määrittelyä ei yleisesti tehdä tulee kussakin kohdassa tarkentaa mitä tarkoitetaan (kts. huomiot myöhemmin). Tavoite on aina erittäin tärkeä, koska se määrittelee toimenpiteet. Johdannossa tavoite saanee kuitenkin jo liian suuren painoarvon, koska strategian ensimmäisenä tavoitteena on tavoitteiden luominen? Ilmeisesti myös luotettava kokonaiskuva on oleellisempaa kuin kansalaisten tietotarve eli ensin sisältö ja sitten tiedon saatavuus. Strategiaprosessissa erittäin tarpeellista ja positiivista on ollut osallistaminen, mikä edellisessä strategiassa jäi käytännössä toteuttamatta kokonaan.

Edellisen kauden toteuma (2) on esitetty tiiviisti ja perustuen myös todellisiin arviointituloksiin. Kyselytutkimuksen tuloksia on kylläkin esitetty epäjohdonmukaisesti muiden, ilmeisesti raportin tekijöiden, arvioiden yhteydessä. Osiossa on tuotu esille julkishallinnon säästöpainot ja "säästötoimenpiteet". On kuitenkin arvioitavissa, että tekstissä mainittu mittava vuosittainen säästö lienee epätodellista. Säästö pitää varmaankin paikkansa jollakin kustannuspaikalla, mikä on mahdollistanut resurssien suuntaamisen luonnoksessa mainittuihin kehittämiskohteisiin. Kyselytutkimuksen vastausten perusteella ulkoistamisen todetaan heikentäneen laatua. Tähän toteamukseen tulisi strategiassa esittää tarkempia vastauksia. Asiaa on toistamiseen käsitelty kohdassa 3. Kuinka paljon ulkoistaminen on vaatinut tilaajalta hallinnointiresurssia ja mikä ottamattomien näytteiden ja puuttuvien analyysien määrä. Käytännön työssä on havaittu, että suurten reittivesienkin seurantatuloksia puuttuu valitettavan paljon, jopa niin, ettei tilan kehitystä voida arvioida. Virheitä toki tapahtuu, mutta keskeisessä strategisessa suunnitelmassa tulee tunnistaa ja ymmärtää kokonaistilanne, jotta voi edetä kehittämiseen.

Velvoitetarkkailuihin, etenkin yhteistarkkailuihin, on jo pitkään yritetty yhdistää laajemmin muita seurantoja. Tätä tavoitetta tulisi pitää yllä hyödyntäen hyviä käytäntöjä. Valitettavasti tätäkin asiaa on vaikeuttanut laaja seurantojen ulkoistaminen, jolloin alueellinen yhteistyö toimijoiden välillä on juridisten syiden takia vähentynyt. Kun ympäristöhallinto suunnitteli em. ulkoistamista oletuksena oli, että toteutus olisi esimerkillisen laadukasta. Miten on mahdollista, että laatua yleisesti vaativa taho ei pysty sitä omissa hankinnoissaan toteuttamaan. Kokemuksista pitäisi ottaa opiksi ja kehittää toimintaa. Nyt esitetyssä strategialuonnoksessa todetaan huolestuttavasti, että kilpailuttamislainsäädäntö tekee laatukriteerien käyttämisestä haastavaa. Eli on mahdollista, että osa ympäristöhallinnon seurannoista ei jatkossakaan täytä laatukriteerejä. Tällöin seurantaa kehitetään välittämättä,

että pohja ei toimi. Ulkoistamisessa ja kilpailutuksessa tulee hyödyntää hyväksi koettuja toimintamalleja.

Tiedon saatavuus ja hyödynnettävyys on parantunut, mistä kiitos ympäristöhallinnolle. Työtä tulee jatkaa ja siihen on suunnattava resursseja (muitakin kuin säästettyjä). Tähän liittyen on huomioitava, että kaikkien tietovarantojen osalta tärkeää on riittävän laadukas tulosten käsittely, hyödynnettävyydestä on siirryttävä hyödyntämiseen ja raportointiin on panostettava.

Toimintaympäristön muutoksissa (3) käsitellään vain valtionhallinnon muutokset huolimatta, että seurantatietoja tuottavat muutkin. Tässä osiossa on toistoa edelliseen osioon 2 ja vastaavasti jo osiossa 1 esitetään tulevia toimenpiteitä. Jos ne ovat vain pohdintaa niin tulee karsia pois. Globaalien ilmiöiden todentamisessa tulee hyödyntää vahvasti tutkimuksia ja vastaavasti tutkimuksissa pitkäaikaisia seurantoja.

Kehitysnäkymiä (4) on tarpeen arvioida, mutta on muistettava turvata perustyö eli toimintaketju näytteestä sen hyödyntämiseen.

Tavoitetilä (5) ja **toimenpiteet** osioissa mainitaan, että tavoitteet on tunnistettu organisaatioiden seuranta-asiantuntijoiden ja koordinaatiotyöryhmän jäsenten kanssa. Viitaten kommenttien alkuun on mitä tässä tarkoitetaan organisaatiolla? Tavoite 5.1. on todella tärkeä ja sen sisältöä tulee avoimesti arvioida, kehittää ja toteuttaa. Tavoitteessa 5.2. on tehty ja on tarpeen jatkossakin tehdä aktiivista kehitystyötä. Tähän on kuitenkin yhdistettävä konkreettinen jalkauttaminen (mainitaankin aiemmin osiossa 2), jotta menetelmät ja osaaminen saadaan ns. tuotantokäyttöön. ”Jalkauttajille” eli seurannan toteuttajille on suunnattava resursseja eikä yksipuolisesti määrätä, mihin viitataan ilmeisesti lainsäädännön esteillä. Mikäli uusia menetelmiä ja tapoja voidaan käyttää veloitteena, on oltava selvitettyä sen tuoma lisäarvo. Automaatio ja adaptiivisuus ovat välttämättömiä. ”Yritysdatan” käyttöönottoa on käsitelty erittäin yksipuolisesti. Mikäli hyödynnetään yksityistä tietovarantoa, myös omistajan on siitä hyödyttävä. On huomattava, että jo nyt toiminnanharjoittajat tuottavat käytännössä saman tulospäärän kuin varsinaiset seurannat.

2. Liite 1, sektorikohtaiset asiantuntijanäkemykset

Asiantuntijanäkemykset ovat hyvin perusteltuja. Strategian pääteksti ja sektorikohtaiset arviot eivät kuitenkaan kohtaa toisiaan ja siten niitä tulisi vertailla keskenään. Strategiset näkemykset eivät näiden osalta voi erota toisistaan.

SAVO-KARJALAN VESIENSUOJELUYHDISTYS RY

Jukka Koski-Vähälä
Toiminnanjohtaja, MMT
Yrittäjätie 24, 70150 Kuopio
0500-848171, jukka.koski-vahala@vesiensuojelu.fi